

RAPPORT

PROSJEKTREISE TIL SIERRA LEONE

November 2008

Deltagere på reisen: Synnøve Gåsvær Angen og Jorunn Haraune fra Prosjektgruppa/ De Norske Baptisters Kvinneforbund sammen med Lise Kylligstad som er misjonssekretær i Det Norske Baptistsamfunn.

Formål med reisen: Besøke "prosjektet" og føre samtaler med prosjektstaben og dets samarbeidspartnere. Evaluering, deltagelse i planlagte aktiviteter og planlegging av framtiden.

Vi hadde vår hovedbase i **Lunsar** som ligger "midt mellom" vårt prosjektdistrikt **Makeni** og hovedstaden **Freetown**. Vi fikk bo i hjemmet til de norske misjonærer Anne og Gudleik Husby som selv er involvert i prosjektarbeid gjennom Norad og DNB. De hjalp oss begge med til rettelegging av oppholdet vårt og Gudleik tilbrakte utallige timer i bilen, som sjåfør for oss. Når han var forhindret fra å kjøre, ordnet han med bil og sjåfør. Ekteparets hjelp og støtte gjorde ALT mye enklere for oss og ga oss også et ekstra innblikk i landets kultur gjennom guiding og besøk i nærmiljø/-distrikt, samtaler og deltagelse i familiens hverdagslige utfordringer.

Under vårt opphold i Makeni bodde vi på hotell. Vi valgte et annet overnattingssted enn våre verter hadde reservert, det opprinnelige stedet var sikkert "shabby" og følte utrygt for oss "utenlandske damer"!

I Freetown bodde vi i gjestehuset til EBM (European Baptist Mission). Alle måltidene spiste vi sammen med vertskapet, som også stilte bil og sjåfør til vår disposisjon.

Program for oppholdet var utarbeidet på forhånd av prosjektleder Julie Sesay, i samarbeid med Anne Husby og Synnøve.

Makeni

Dag 1. Møte med de ansatte i prosjektet.

Julie og tre ansatte var til stede på møtet. En manglet grunnet "etterutdanning". Edna fra Prosjektkomiteen i Freetown deltok også. Hun var sammen med oss under hele besøket i Makeni.

Staben i Makeni består av 4 kvinner som mottar lønn for sitt arbeid. De fordeler landsbyer og gater mellom seg, slik at hver har ansvar for sine områder. De danner områdekomiteer og plukker ut egnede kvinner som kan delta på

Work-shops og deretter bli ressurspersoner i lokalsamfunns-arbeidet. Staben bruker taktfulle metoder i sin tilnærming og får folk til selv å analysere seg fram til hva som er bra og hva som er dårlig i tradisjon og kultur (*Good and bad culture*).

De fordømmer ikke, men snakker f.eks. om medisinske komplikasjoner, forklarer etc. De underviser om å bruke penger på utdanning istedenfor omskjæring.

Staben opplever at det har skjedd en utvikling og at arbeidet blir mer respektert etter som tiden går. Folk begynner å tenke selv når de får presentert problemstillingen.

De har besøkt skoler og helsesenter. Det er startet flere *skoleklubber* der jentene bl.a. får undervisning og opplæring i rettigheter, plikter og fødselskomplikasjoner etter FGM, gjennom bruk av film o.a. undervisningsmaterieill.

Eldre søstre som deltar i disse klubbene forsvare sine yngre søstre slik at de (kanskje) slipper omskjæring. Det fortelles at noen truer med politi for å "redde" sine søstre!

Hver uke lager de *radioprogram*, som har blitt godt mottatt, med undervisning, diskusjoner og innringing. En av de ansatte har ansvar hver gang, sammen med en gjestetaler som underviser om et spesielt tema. Programmene når ut til hele landet og mange ringer inn med spørsmål og kommentarer. De er nå blitt oppfordret til å lage programmene på lokale stammespråk.

Staben har *filmframvisninger* i sine lokalmiljø, noe som samler mange mennesker og er populært.

Noen steder har det vært vanskelig å samle kvinner til fokusgrupper. Som resultat etter evaluering, har de nå begynt å gå ”Dør til dør” og erfarer at de da oppnår god kontakt og at folk gjerne vil ta imot besøk.

Det er viktig å jobbe opp mot imamer og landsbyhøvdinger, dette er personer som har stor innflytelse og påvirkningskraft.

Medlemmer fra staben blir bedt om å komme til folk som har problem/ vold i familien etc. De tar sakene videre til politiet/ andre hjelpeinstanser og fungerer i mange tilfeller som ”advokater” for menneskerettigheter.

Hvordan kan prosjektet fortsette når norsk bistand opphører?

Alt materiell som er produsert og distribuert til kirker osv. kan brukes videre.

Kvinnegrupper overtar og blir opplært til å jobbe på samme måte når prosjektet er avsluttet.

Holdningsendring pågår. FGM er ikke noe problem blant baptistene, men det finnes noen som gjør det i skjul. En må bryte stillheten og begynne å snakke i alle lag av befolkningen.

Dramatisering har effekt (dramagrupper). Lokale initiativ.

Når folk i lokalsamfunnet engasjerer seg, blir det varig endring. Filmframvisning er et godt middel i formidling av kunnskap og for å fremme forståelse blant mennesker som ikke selv kan lese.

Møte med “Supervisory Committee and area leadership”.

Julie gir en oppsummering av prosjektet til komiteen som består av 9-10 lokale pastorer og lærere. Det oppstår etter hvert en meningsutveksling mellom Julie og enkelte av møtedeltakerne som gir uttrykk for at de mangler informasjon og at de trenger jevnlig møter med Julie og staben. De vet for lite til å kunne gripe inn hvis noe skulle skje med stabsmedlemmene. Prosjektet trenger kirkens engasjement og pastorer bør bli trent opp til å være konsulenter innenfor området FGM og DV. Pastorene ønsker også at det skal dannes kvinnegrupper i kirkene.

Konklusjon: *Julie avtaler videre oppfølging og kursing av pastorer og lærere, slik at de bl.a. kan ”trå til” hvis noe som krever hurtig inngripen, skjer med staben.*

Fokusgruppemøte i et samfunnshus.

Zainab leder møtet som også tolkes til stammespråket.

Hun forteller om ”loven mot vold i familien”, som kan gi store bøter og fengsel i inntil tre år. Folk lytter oppmerksomt, stiller spørsmål og flere deltar aktivt. Julie svarer på spørsmål og utfordrer til videre refleksjon. Noen mener at jentene selv må få velge om de vil omskjæres, men først må de få informasjon om konsekvensene. De snakker om barnas rett til å gå på skole og få anledning til å utvikle sine evner. Edna deltar også i meningsutvekslingen og svarer på spørsmål. (Edna er kjent og respektert i området fordi hennes mann har jobbet i politistyrken der i mange år.)

Vi kjører videre for å delta på et annet fokusgruppemøte, men finner ikke veien. Trist for henne som har samlet mye folk og ikke får besøk!

Fokusgruppe i en ”samfunnshall”

Neste møte er i en militærforlegning og vi blir møtt av en mann med ropert (innkjøpt for prosjektpenger) som går rundt i området og innbyr folk til samlingen. Responsen er like stor på dette stedet, som på forrige møteplass. Våre ansatte er ivrige og engasjerer seg i tematikken og forsamlingen må flere ganger dempes, for alle har

noe de bare *må* si!

Det er forferdelig varmt og svetten renner. Det er nesten mørkt før vi blir kjørt til hotellet.

Dag 2. "Meeting with beneficiaries Gbassia".

Over hundre mennesker er samlet under et palmetak i landsbyen Gbassia for å møte oss og samtale om prosjektspørsmål. Vi ønsker å vite om undervisningen har hatt noen betydning for lokalsamfunnet og om "stillheten er brutt". Florence og Julia stiller spørsmål og folk svarer. Kunnskap om emnet har hjulpet slik at vold i hjemmene er redusert. Kvinner og barn er blitt klar over sine rettigheter. Tilhørerne forteller at det litt etter litt har funnet sted forandring i lokalsamfunnet. Mange jenter blir ikke lenger tvunget til omskjæring før de er gamle nok til selv å

bestemme. Flere sier at de som driver med omskjæring må få en annen jobb, slik at de kan tjene penger til livets opphold. Det påpekes at holdningen til høvdingen og Eldsterådet er viktig, at de må være med på forandringene for at det skal kunne skje endring. To av omskjærerne kommer fram og stiller spørsmål. Den ene sier at hun er villig til å slutte med denne praksisen hvis hun får en annen jobb. Hun trenger opplæring i et nytt yrke for å kunne forsørge seg selv videre.

Pastoren forteller at de har forhindret omskjæring av 100 jenter det siste året.

Kamabai (Julies landsby)

Møtet finner sted på skolen der ca.80 personer til stede. Den lokale høvdingen deltar også, han er muslim. (Han er Julies pappa og har flere koner) Alle er deltakere i prosjektet på en eller annen måte, kristne og muslimer sammen.

Julie snakker om *skadelige tradisjoner og praksis* og om *god og dårlig kultur* og lurer på om prosjektet har skapt forandringer. Deltakerne gir uttrykk for at prosjektet er nødvendig og må fortsette. De sier også at holdningen til familie har endret seg, at det er blitt mindre familievold. En kvinne forteller at hun er blitt påvirket til å ikke la barnebarna sine omskjæres. Antall unge ekteskap er redusert i området. De snakker om viktigheten av *menneskerettigheter* og *politiske rettigheter* og å drive *lobbyvirksomhet*. Noen sier at drama er et effektivt virkemiddel som kan brukes i opplysningssammenheng. Dør til dør virksomhet fungerer god.

Forslag: *møte omskjærerne og forklare dem konsekvensene av det de gjør. Gi dem ny jobb.*

Omskjærerne har stor makt. Jentene vet ikke hva som møter dem ute i skogen når de skal omskjæres. Jentene må få et valg først når de blir gamle nok, nå er det få jenter som selv bestemmer om de skal omskjæres eller ikke. En må finne ut hvor det står om omskjæring av kvinner i Koranen eller Bibelen.

Julie henviser folk til høvdingen hvis de vil ha forandring, det er viktig at han er med på endringene.

Forslag fra tilhørerne:

* *utdannelse* * *bønn* * *møte med omskjærerne*

* *Menneskerettighetene.*

Kamasiki

Møtested er den lokale baptistkirka som ligger et stykke "inne i skogen" og det er ca. 50 mennesker til stede. Julie spør om hvordan prosjektet har påvirket dem. Mennene sier at prosjektet har hatt god effekt. Mannen er overhodet i familien, så han må lære forandring først. Kvinnene gjør alt arbeidet, men mennene har lært at de må ta sin del for å unngå konflikter. Lokalsamfunnet opplever at familievolden har blitt redusert. En mann reiser seg og sier at han ikke slår kona si like mye som før. Like etterpå reiser kona seg og sier at det stemmer!

Forslag fra forsamlinga: *la omskjærerne få andre jobber, drive forretning etc. Pastoren kan også preke om dette og involvere seg i lokalsamfunnet.*

Julies budskap: *Vi kan alle skape forandring. Begge foreldrene har ansvar for å oppdra barna og skaffe dem det de trenger.*

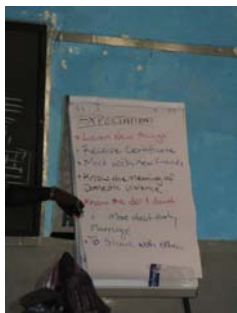

Dag 3. Trening/ workshop

50 kvinner deltar på dagens trening.

Julie ønsker gjestene fra Norge velkommen og introduserer foredragsholderen, som er spesialist på menneskerettigheter og har fått opplæring hos Amnesty.

Sesjon1. Deltakerne på treningen er kvinnene som kan lese og skrive og er plukket ut av staben slik at de i neste omgang kan trene andre i sine lokalsamfunn. Brainstorming er første punkt på programmet, det er viktig for kursleder å vite hva deltagerne forventer seg av undervisningen!

Læreren noterer synspunkter og viktige poeng på en flippover og arkene henges på veggen. Hun underviser om *menneskerettigheter* og "bryter rettighetene ned" til et nivå som også analfabeter i landsbyene kan forstå. Hva er *god kultur* og hva er *dårlig kultur*? Andre tema som belyses er: *retten til å gjøre egne valg, ingen har rett til å gjøre andre vondt, vi skal forsvare andres rettigheter, kommunikasjon må til for å få endring* o.s.v.

Sesjon2. Sierra Leone signerte Menneskerettighetserklæringen i 1988. African Charter ble signert i 1981, men den ble ikke iverksatt før etter krigen 1992-2002.

Det er kjempeviktig for kvinner og barn å vite at de har samme rettigheter som menn.

Læreren snakker om "å bryte stillheten om FGM og DV" i lys av menneskerettighetene.

Sesjon3. Etter pausen underviser en mannlig pastor om "Women at risk". Det er ulike ekteskapslover i de forskjellige stammene. Gode kulturer må vedlikeholdes. Kultur og tradisjon.

Etter lunsj, som er ris og fisk med sterk peppersaus, er det ny undervisning. Først repeteres formiddagens tema, deretter snakkes det om *skadelige kulturer og tradisjonell praksis*.

Omskjæring koster mye penger. Det er bedre å bruke pengene til å utdanne jenta enn å omskjære henne.

Forslag fra salen: *Samle omskjærerne og lage egen info til dem, om farer og komplikasjoner ved omskjæring.*

Sesjon4. Gruppearbeid.

Jorunn og Synnøve returnerer til Lunsar på kvelden, men kvinnene fortsetter med Work-shop også neste dag.

Helga tilbringer vi sammen med familie Husby i Lunsar med besøk i en landsby inne i jungelen der Anne driver opplæring av helsearbeidere, besøk hos baptistsamfunnets (i SL) grunnlegger PaMans, kirkegang, motorsykkelflukt for å se på jentefotball som er en del av Gudleiks prosjektarbeid o.s.v.

Mandag bruker vi til etterarbeid og forberedelser til møtene i Freetown.

Freetown

Møte med Prosjektkomiteen på Kvinneforbundets kontor.

Tilstede: Julie-leder i BWUSL, Edna- nestleder i BWUSL, James Kamara- Representant fra BUSL, Linda - leder i prosjektkomiteen og forhenværende leder i BWUSL, Juliet- kasserer i prosjektet, Jorunn og Synnøve.

Komiteen har sine møter i Freetown mens staben bor og jobber i Makeni. Komiteen er jevnlig på besøk i Makeni for å veilede og følge arbeidet. Julie drar på månedlige besøk til Makeni. Linda informerer om arbeidet: På hver trening/ workshop deltar 20 muslimer, 20 kristne og 10 animister. Muslimer og kristne har ingen problemer med å arbeide sammen. Staben kommer ikke for å omvende dem, men for å gjøre prosjektarbeid. Folk møtes med respekt! Staben kommer til trening som kvinner, ikke som muslimer eller kristne. Samarbeidet oppleves som godt. Staben rapporterer månedlig til Julie. De får tilbakemeldinger om at vold i hjemmene er redusert. Staben har hatt mange møter i lokalsamfunn og føler at de når målet. Også pastorer uttrykker ønske om å få opplæring som rådgivere.

Det jobbes aktivt i Sierra Leone for å få vedtatt en ny lov om at Jenter må være 18 år før de selv bestemmer om de ønsker å bli omskåret. BWUSL leder an i dette arbeidet og mener at et totalforbund mot omskjæring vil komme!! De benytter alle muligheter til å *bryte stillheten*. FGM og DV er viktig tema som det må snakkes om!

I 2009 skal 375 baptistkvinner få opplæring gjennom Work-shops, for å spre budskapet rundt i hele Sierra Leone.

Synnøve tar bl.a. opp tema som: Tidsfrister på rapporter, budsjett, valutagevinst/ -tap, revidering av budsjett, revisjon og hun ønsker også avklaring av rollefordeling innad i prosjektet.

Møte med Julie på Kingtom.

Julie, Jorunn og Synnøve oppsummerer dagene vi har vært sammen og gjennomgår arbeid som skal gjøres i nærmeste framtid.

Julies ønske: *Å registrere barn som ennå ikke er omskåret, gi dem stipend til skole og i samarbeid med foreldrene, signere et legalt dokument som sier at de ikke skal omskjæres.*

Møte med revisor J. M. Walker hos King Walker & Associates:

Julie, Jorunn og Synnøve har et kort møte med sjefen i revisjonsfirmaet, samme mann som vi møtte på vår forrige prosjektreise. Revisoren er fornøyd med prosjektrengskapsarbeidet som ble utført i fjor. Samarbeidet mellom partene har fungert godt og Julie/ Juliet har fått gode tips og veiledning i forhold til 2008-regnskapet fra firmaets ansatte.

Prisen for arbeidet revisjonsfirmaet gjorde i fjor, var meget gunstig. I utgangspunktet skal de ha en betydelig høyere sum for årets arbeid, men etter hva vi forsto, skal det foregå prisforhandlinger i forkant av jobben!!

Møte med Laurel Bangura i Inter African Committee.

Laurel er *project consultant* og har jevnlig møter med Julie. Laurel jobber selv med et prosjekt for "å få omskjærere til å legge ned kniven" og er svært engasjert i FGM-tematikken. Hun mener at Julie og prosjektet gjør et godt arbeid og at nå er rett tid til handling.

Laurel mener at omskjærerne bør samarbeide nå, for snart (tror/ håper de) vil det komme en lov som vil totalforby omskjæring. Hun mener at det bør jobbes i 4-5 år framover for å omskolere disse damene og hvis de ikke samarbeider, vil de miste muligheten!

Omskjærerne vet lite om komplikasjonene etter inngrepet. Det snakkes generelt ikke om komplikasjoner, det er et ikke-tema. Denne stillheten skal brytes!
Både Julie og Laurel håper at FOKUS sammen med NBKF, vil finne samarbeidspartnere som vil fortsette å støtte arbeidet i Sierra Leone finansielt, etter 2009!

Middag med Prosjekt-komiteens medlemmer, President og Hovedstyre i Kvinneforbundet, Generalsekretær og Hovedstyremedlemmer i Baptistsamfunnet i SL-alle med ektefeller, vertskapet på Kingtom og de Norske gjestene.

Prosjektleder har en kort gjennomgang av prosjektarbeidet, Synnøve oppsummerer inntrykkene etter besøket i Makeni og gir et kort helhetlig bilde av samarbeidet så langt, et av Hovedstyremedlemmene i Bapt.samf. gir en kort uttalelse med støtte til kvinnenes arbeid (dette er viktig i et land der mennene er HOJET) og flere av forsamlingen tar ordet for å uttrykke sin støtte til prosessen som er i gang. Dette arrangementet viser oss som er på besøk fra Norge, at kvinnene ikke står alene i arbeidet sitt. Mennene støtter dem og vil være der om noe uforutsett skulle skje.

Kvelden blir avsluttet med mye god afrikansk mat og sosialt felleskap.

Synnøve deler ut *seige kvinner* fra Norge, sammen med noen "velvalgte kommentarer" om kvinners evne til å strekke seg alle veier for å *gjøre det gode!*

Vår opplevelse etter denne turen er at

- Vi samarbeider med en sterk organisasjon bestående av mange dyktige og engasjerte kvinner som vil skape endring blant sine medsøstre.
- På alle nivå i prosjektet (lønnnet og ulønnnet) møter vi kvinner som "står på" for fullt.
- Prosjektmidlene bidrar til forandring hos enkeltpersoner og lokalsamfunn
- Prosjektet når både lærde og ulærde (analfabeter) gjennom sin variasjon av aktiviteter
- Prosjektet har gitt vår partnerorganisasjon en sterkere stemme i samfunnet.
- Vår partnerorganisasjon har fått et bredere og mer variert nettverk.
- Prosjektpartner i Sør har evnen og viljen, men mangler pengene!

Vårt håp og vårt ønske er at det fortsatt må finnes midler til dette prosjektet, også etter 2009.

Vedlegg:

Program for besøket.

Reiseregnskap.

Diverse møteprogram.

Flyers

"Misjonsnytt" fra DNB

Hefte om DV og FGM laget av BWUSL